

Боряна ЧОМАКОВСКА
Медицински университет – Плевен, България

**ЕЗИКЪТ НА ЛУДОСТТА ВЪВ И СЛЕД КОМЕДИИТЕ
НА АРИСТОФАН. НАБЛЮДЕНИЯ ВЪРХУ „ОСИТЕ“ И ВЪРХУ
СЪВРЕМЕННАТА ПСИХИАТРИЧНА ЛЕКСИКА**

Boryana CHOMAKOVSKA
Medical University – Pleven, Bulgaria

**THE LANGUAGE OF MADNESS IN ARISTOPHANES' COMEDIES.
OBSERVATION ON "WASPS"
AND THE CONTEMPORARY PSYCHIATRIC TERMINOLOGY**

В старата атическа комедия много състояния, ценности и човешки реакции са преобърнати. Това се отнася и до лудостта, която по-рядко се свързва с големи нещастия или със заболяване. Изпадането в лудост най-често предизвиква смях, а може да се окаже дори полезно за разрешаването на частен или обществен проблем. В Аристофановата драма „Осите“ все пак става дума за вредносна форма на лудост: сюжетът се основава на конфликта между поколенията – синът се опитва да вразуми баща си, който има твърде силно увлечение, дори зависимост към участие в разрешаването на съдебни спорове. Използваме това свидетелство, за да представим във втората част на текста наследството на древните езици в съвременната психиатрична лексика. От гледна точка на психиатрията са разгледани видовете психиатрични заболявания, съдържащи терминоелемент -philia.

In the Old Attic comedy many states, values and human reactions are reversed. Madness is rarely associated with great misfortunes or serious illness. Going crazy more often causes laughter, and can even be helpful in solving a private or public problem. Aristophanes' drama "Wasps", however, displays a malicious form of madness: the plot is based on a conflict between the generations – the son tries to reason with his father, who has a strong passion, even addiction, to participate in litigation. Starting from this testimony, in the second part of the text we discuss the heritage of ancient languages in modern psychiatric vocabulary. From the point of view of psychiatry, the types of psychiatric diseases containing the term element -philia are considered.

Ключови думи: лудост, мания, стара атическа комедия, психиатрична терминология

Key words: madness, mania, Old Attic comedy, psychiatric terminology

Езикът на лудостта в комедиите на Аристофан

Особеното и трудно за дефиниране състояние на лудостта обхваща редица случаи на необичайно поведение, което може да е резултат от психично заболяване, моментна или по-трайна загуба на ума или от някаква друга голяма развълнуваност, включително в празнично-религиозен контекст¹. Още от древността лудостта привлича вниманието на човека и винаги се е представяла в литературата – разнообразните ѝ прояви и последици, които може да са негативни (по-често), но и позитивни, са подходящи за включване в различни сюжети на произведения от много жанрове.

Старата атическа комедия, чийто основен представител е Аристофан (446 – 386 г. пр.Хр.) с 11 цялостно запазени произведения, е жанр, в който много състояния, ценности и човешки реакции се предават преобърнати, като лудостта също се изобразява по специфичен начин. Обикновено тя не се свързва с големи нещастия или със сериозно заболяване. По-често някои крайни постъпки и планове, които биха били неразбираеми и осъдителни в друг контекст, тук основно предизвикват смях и дори се оказват полезни. В отделни случаи, включително в комедията, за която ще стане дума по-подробно нататък, дадено налудно състояние се приема все пак като отклонение, но то отново не е индивидуално, а по-скоро колективно.

И според една влиятелна интерпретация на Петер Сингер, лудостта в Аристофановите комедии се преживява най-често като повод за смях или дори бива одобрявана в рамките на сюжета. За разлика от трагедията, комедията представя умственото отклонение не толкова през съдбата на индивида, колкото като социален по съществото си проблем или понякога благословия със социални последици в някои случаи (вж. Singer 2018: 298). Освен това предвид особения език на Аристофановата комедия, боравещ с много разговорни и идиоматични изрази, с езикови игри, то за лудост се говори често преносно, а по-рядко в буквален смисъл (вж. и Singer 2018: 301). И казаното дотук показва, че лудостта в комедията се представя не толкова като заболяване с фатални последици, а повече като вредно за общността поведение, на което обаче може да се противодейства с решения, които на пръв поглед също изглеждат странни, объркани, дори налудни. От друга страна, онзи, който се обявява за луд, нерядко се оказва най-разумният в дадена ситуация. Ето как Сингер представя своето „двойно твърдение“ за разглеждане на темата:

„От една страна, предлагам лудостта да се разглежда като социална болест, допускаща трансформация и адаптация; от друга страна, индивидуалната лудост (поякога изрично така наречена и по-често посочена като един

¹ В българските тълковни речници съществителното име лудост се представя със следните значения: „1. Състояние или постъпка на луд, безумие. 2. Необмислена постъпка, лудория“ (Андрейчин 1995: 424). Като синоними се изреждат: умопомрачение, безразсъдство, неблагоприятно, безумие, глупост; забрава, полуда, делириум, унес, ярост; лудория, нелепост, каприз, своенравие; душевна болест, ненормалност.

вид „лъжелудост“²) се изобразява като форма на трансгресивно и подривно поведение с потенциално положителни резултати, което вероятно е същото, все едно да кажеш, че се показва важноста на пречупването, на приемането на Дионисовото, а това показва герои, които приемат благотворни форми на лудост. Тази благотворна или подривна лудост може да бъде разгледана и като разумна или може би като единствената възможна реакция спрямо едно „лудо общество“. За да съберем двете заедно: лудостта в нейното негативно значение (склонност към съдебни спорове, подстрекателство към война) се възприема не като индивидуално, изпратено от божество проклятие, а като социален проблем. И този проблем в някои случаи бива разрешен от хора, които са в ролята на луд или на „лъжелуд“ – поведение, което обхваща определени ценности на Дионис“ (Singer 2018: 314).

Преди да се премине към разглеждането на „Осите“, трябва да се посочи и ключовото определение на Аристотел от началото на Пета глава на трактата „За поетическото изкуство“ за смешното:

„Комедията пък, както казахме, е подражание на по-лоши хора, но не в цялата им порочност – тук смешното е част от грозното. Защото смешното е някаква грешка и грозота, не болезнена и не пагубна, каквато е тъкмо комическата маска – нещо грозно и разкривено, но без болезнено въздействие“³.

В първата част на този ключов пасаж става дума за характеристиките в комедията – те са „по-лоши“, следователно за тях е по-типично да грешат, дори да се държат като луди. По-важна с оглед на темата ни е втората част – комедията и смешното в нея се основава на някаква „разкривеност“, така и представата за лудостта в произведенията от този жанр е също изкривена, преобърнатата спрямо традиционните разбирания за това състояние; нерядко някое привидно лудо решение или действие се оказва дори разумно в рамките на разработената фабула, както показва анализът по-долу.

Примери за лудост в комедията „Осите“ на Аристофан

Комедията „Осите“ е поставена на сцена през 422 г. пр.Хр. на празника Ленеи. Аристофан печели с нея първа награда (от три възможни). В основата на сюжета е конфликтът между поколенията, като в случая синът Клеонохул

² Може да се каже още: „привидна лудост“. Сингер използва тук и по-долу quasi-madness и quasi-mad.

³ ἢ δὲ κομῳδία ἐστὶν ὥσπερ εἴπομεν μίμησις φαυλοτέρων μὲν, οὐ μὲντοι κατὰ πᾶσαν κακίαν, ἀλλὰ τοῦ αἰσχροῦ ἐστὶ τὸ γελοῖον μῦριον. τὸ γὰρ γελοῖον ἐστὶν ἀμάρτημά τι καὶ αἰσχος ἀνώδυνον καὶ οὐ φθαρτικόν, οἷον εὐθύς τὸ γελοῖον πρόσωπον αἰσχρόν τι καὶ διεστραμμένον ἄνευ ὀδύνης (Arist. Poet. 1449a). Старогръцките извори са цитирани в превод (по изданията, описани в библиографията) и в оригинал (оригиналните издания също са включени в библиографията), като към оригиналния текст е добавена стандартната аббревиатура по латинските им заглавия, както и общоприетата номерация на съответните пасаж/стихове.

се опитва да вразуми баща си Клеонофил⁴, който има прекалено увлечение да участва в разрешаването на спорове по съдебен път. Сцената представлява къщата на Клеонофил. Първият и Вторият роб (в оригинала: Созий и Ксантий), които трябва да пазят Клеонохул, са пред вратата и се борят със съня. Когато Вторият роб е на път да заспи, започва диалог помежду им:

„ПЪРВИЯТ РОБ

Добре, рискувай ти. Но и по моите
зеници се разлива дрямка сладостна.

ВТОРИЯТ РОБ

Или без ум си, или корибантствуваши!“ (Ar. V. 6 – 8)⁵

Те не трябва да заспват, а да пазят своя господар. Именно затова Вторият роб казва на своя събеседник, че е без ум или изпаднал в религиозен екстаз, защото би трябвало да си изпълнява задълженията, а не да се остави да го налегне сладка дрямка, причинена от пийване. Този момент на безумие най-вероятно е причинен от опиянението на виното, защото след това се споменава и за бога на виното у траките и фригийците – Сабазий⁶:

„Не, сън ме хваща някакъв – Сабазиев“ (Ar. V. 9)⁷.

Вторият роб се обръща към публиката и скицира сюжета, който ще представи комедията. Техният стопанин – Клеонохул е затворил баща си, защото страда от странна болест и двамата роби трябва да го пазят да не излиза. Според Сингер именно състоянието на Клеонофил представя най-добрия пример за (болестта) лудост в комедията: „Това е най-ясният пример за нещо, което се доближава изцяло до лудостта. Тази комедия също силно подкрепя нашия аргумент, че лудостта в комедията е концептуализирана във връзка със социално-политически злини, които допускат социални решения“ (Singer 2018: 314).

В следващия цитиран пасаж е употребена думата νόσος („болест“), за да се покаже състоянието на Клеонофил – едно старо заболяване, присъщо за града:

⁴ Както е обичайно за Аристофан, имената на героите и в случая са значещи: Клеонофил – „Приятелят на Клеон“, Клеонохул – „Хулителят на Клеон“ – по името на Клеон – историческо лице, представител на крайната демокрация, но и безсъвестен демагог (вж. Аристофан 1985: 751, 790).

⁵ Σωσίας

σὺ δ' οὖν παρακινδύνευ', ἐπεὶ καὐτοῦ γ' ἐμοῦ
κατὰ τοῖν κόραιν ὕπνου τι καταχεῖται γλυκύ.

Ξανθίας

ἀλλ' ἢ παραφρονεῖς ἐτεὸ

ἢ κορυβαντιᾶς;

⁶ Сабазий – фригийско-тракийско божество на растителността, земеделието и лечението. Оргиастичният му култ преминал през V в. пр.Хр. в Гърция, оттам в Рим и се слял с култа на орфическо-тракийския Дионис-Бакх (вж. Батаклиев 1992: 138).

⁷ Σωσίας

οὐκ, ἀλλ' ὕπνος μ' ἔχει τις ἐκ Σαβαζίου.

„Боледува старецът
от странна болест – нея никой никога
не би узнал и подозрял без нашето
подказване. Но хайде, отгатнете го“ (Ar. V. 71 – 73)⁸.

Казват за стареца, че е винофил⁹, че има болестно и страстно влечение или склонност към виното:

„В туй малко фил е коренът на злото му.
Там Созий казва на Деркил, че старият
е винофил. Но не, че тази болест е
присъща даже на мъже порядъчни“ (Ar. V. 76 – 80)¹⁰.

Старецът е наречен не само винофил, но и жертвофил и гостофил, неведнъж е използван терминоелементът -philia, който в психиатрията днес се използва за означаване на болестни състояния, при които болният има склонност или влечение към нещо, в случая към вино, към жертви, към гости и към съдийство:

„А Никострат от Скамбонид решава, че
ще бъде жертвофил и гостофил“ (Ar. V. 81 – 82)¹¹.

Старецът е наречен и съдофил:

„Ще кажа болестта на господаря ни.
Той съдофил е, като него няма друг“ (Ar. V. 87 – 88)¹².

Многостранна е болестта на стареца: „Тя е ясно представена не само като социално заболяване, но и като актуално патологично състояние“ (Singer 2018: 314). Той обича да съди и да страда истински: „Тук срещаме един вид „мания на съдията“ като социално събитие, което Аристофан представя като умствено заболяване“ (Singer 2018: 315). Основната и труднопоносима лудост на стареца е съдийската му страст. Това е лудостта му (вж. Ar. V. 114)¹³.

⁸ νόσον γὰρ ὁ πατήρ ἀλλόκοτον αὐτοῦ νοσεῖ,
ἦν οὐδ' ἄν εἰς γνοίη ποτ' οὐδ' ἄν ξυμβάλοι
εἰ μὴ τύθοιθ' ἡμῶν: ἐπεὶ τοπάζετε.

⁹ Състоянието на героя може да се назове със съвременния термин психично и поведенческо разстройство, дължащо се на употребата на алкохол. Синдром на зависимост с делир.

¹⁰ οὐκ, ἀλλὰ 'φιλο' μὲν ἐστὶν ἀρχὴ τοῦ κακοῦ.
ὀδὶ δέ φησι Σωσίας πρὸς Δερκύλον
εἶναι φιλοπότην αὐτόν.
οὐδαμῶς γ', ἐπεὶ
αὕτη γε χρηστῶν ἐστὶν ἀνδρῶν ἡ νόσος.

¹¹ Νικόστρατος δ' αὖ φησιν ὁ Σκαμβωνίδης
εἶναι φιλοθύτην αὐτόν ἢ φιλόξενον.

¹² φράσω γὰρ ἤδη τὴν νόσον τοῦ δεσπότου.
φιληλιαστής ἐστὶν ὡς οὐδεὶς ἀνήρ.

¹³ ὁ γὰρ υἱὸς αὐτοῦ τὴν νόσον βαρέως φέρει.

От съветите страстта му пораства, затова го пазят да не излиза никъде, а синът му се е отчаял. Клеонофил опитва какви ли не начини да избяга – през прозорци, през водосточни тръби, даже през комина. Дори го отвеждат в Егина, където пренощува в храма на Асклепий (вж. *Ag. V. 123*)¹⁴. Но и това не помага. Представянето на „болестта“ принадлежи още на пролога на комедията. След неуспешните опити за излекуване на героя се описват мерките, които взема синът му Клеонохул, за да превъзпита стареца (той например му организира домашно съдилище, където да се разреши спорът между две кучета за парче сирене), но и те не донасят сериозен успех.

Тук акцентираме обаче само върху състоянието на стареца, определено със съставни думи, съдържащи корена -phil. Терминоелементът -philia е от старогръцки произход и днес в психиатрията се използва за назоваване на психиатрични заболявания, означаващи влечение към нещо, затова по-долу ще разгледаме накратко видовете заболявания, които съдържат този терминоелемент.

Съвременен поглед към лудостта. Модуси на употреба на терминоелемента -philia

Лудостта е душевна болест, неразумност или липса на разум, както и това, което избягва от контрола на разума. С думата „лудост“ още от древността се описва психичната алиенация и нейните психотични форми.

В своята книга „История на лудостта в класическата епоха“ Мишел Фуко (вж. Фуко 1996: 89) изтъква, че реалният статус на лудостта като душевна болест се установява в края на XVIII в. от Филип Пинел (1745 – 1826) и от други европейски учени. След Пинел думата „лудост“ загубва своите „екзистенциални“ и антропологични интерпретации и означава само болест. Все още в психиатричните речници се среща: циркулярна лудост (маниакално-депресивна психоза), разсъдъчна лудост (интерпретативна налудност) или лудост за съмнение (натрапливи психоневрози) (вж. и Постел 2000: 174).

Психичните промени са познати още от древността. Те са добре описани в едно писмо на болния Демокрит до Хипократ, в което той пише: „Когато телесното състояние е увредено, умът няма желание да се замисля за добродетели, защото настъпилата болест по ужасен начин помрачава душата и въвлича в страдание разума“ (цит. по Цонев, Нацов 2002: 16)¹⁵.

¹⁴ νόκτωρ κατέκλιεν αὐτὸν εἰς Ἀσκληπιῶδ.

¹⁵ Добавяме едно свидетелство от Диоген Лаерций за възгледа на самия Демокрит за душевното спокойствие, т.е. за отсъствието на лудост като висша цел: „Крайната цел е душевното спокойствие, което не е тъждествено с насладата, както погрешно смятат някои, а е състоянието, когато душата пребивава в спокойствие и равновесие и не е тревожена от страх, суеверие или други страсти. Това състояние Демокрит нарича с термина „душевно равновесие“ и с много други имена“ (τέλος δ' εἶναι τὴν εὐθυμίαν, οὐ τὴν αὐτὴν οὖσαν τῇ ἡδονῇ, ὡς ἔνιοι παρακούσαντες ἐξεδέξαντο, ἀλλὰ καθ' ἣν γαληνῶς

Съвременната медицинска терминология е изградена предимно на базата на латински термини, но в лексикалния си пласт съдържа много гръцки словообразователни елементи. Те са солиден компонент в клиничната терминология, съставна част на която представляват психиатричните термини. Латинският език през Средните векове е бил международен език на медицината и е запазил своето значение до XVIII век.

В основата на медицинската терминология са легнали гръцки термини, които водят началото си от Хипократ (ок. 460 – ок. 377 г. пр.Хр.), от времето на Тиберий и Нерон (8 книги „De medicina“), а също така и термини, които са възникнали през Средните векове. По-късно заедно с развитието на науката се създавали нови термини, използващи почти същата гръцко-латинска основа.

Латинският език е от голямо значение за медицинската наука, защото е усвоен като международен език на медицинската терминология. Познаването му от лекаря е необходимо не само за да може да разбира названията на болестите, да изписва правилно диагнозите, да предписва правилно рецептите, но и за да може да разбира текстове на стари и средновековни писатели и лекари, отпечатвали на латински език монографични работи, които са основата на днешната медицина.

Съществуват два метода на словообразуване: афиксални и неафиксални. Чрез афиксалния метод от един основен терминоелемент се образуват нови думи, като към основата добавяме окончания или представки. Дори да няма представка, то всяка дума си има окончание, а всяко окончание носи определено значение. Затова не може да се говори за рязка граница между двата метода. Най-често използваният суфикс е -ia, който се използва най-вече за означаване на процес или патологично състояние, например *psychopathia* – *psycho+pathos+ia*, букв. ‘болест на душата’.

Неафиксалният метод се прилага за образуване на сложни термини чрез комбинация на няколко терминоелемента. Ако в структурата на един термин има повече от една основа, то той е сложен. Например: *psychoanalysis* ‘психоанализа’ /букв. ‘освобождение на душата’/; *psychogenes* – ‘психогенен’ /букв. ‘душевно причинен’/; *psychotherapia* – ‘психотерапия’ /букв. ‘лечение чрез психично въздействие’/.

Вземайки предвид болестта на стареца от комедията „Осите“, ще разгледаме всички коренни морфеми, най-често употребявани при образуването на психиатричните термини, които съдържат терминоелемента -philia.

Терминоелементът -philia означава склонност, влечение. С него в „Психиатричен клиничен речник“ на Йордан Стоименов и Иван Рачев от 1988 година намираме общо 14 термина от старогръцки произход, от които само един е от латински и един от арабски произход. Образуванията от глагола обичам – φιλῶ термини са следните.

καὶ εὐσταθῶς ἢ ψυχῇ διάγει, ὑπὸ μηδενὸς ταραττομένη φόβου ἢ δεισδαιμονίας ἢ ἄλλου τινὸς πάθους, καλεῖ δ’ αὐτὴν καὶ εὐεστὴ καὶ πολλοῖς ἄλλοις ὀνόμασι – DL IX, 7, 45).

Автофилия – 1. Обичане самия себе си, любов към самия себе си. Налудна убеденост в изключителната способност на собствената личност; присъща е на шизофренно и маниакално болните (Стоименов, Рачев 1988: 10). Съставните терминоеlementи са от старогръцки произход и имат следното значение: *αὐτός* ‘сам’ и *φιλέω* ‘обичам’; лат: *autophilia*, ae, f.

Алколофилия – хроничен алкохолизъм (Стоименов, Рачев 1988: 20). Съставните терминоеlementи са от арабски и старогръцки произход и имат следното значение: *alcohol* ‘алкохол’ и *φιλέω* ‘обичам’; лат: *alcoholophilia*, ae, f.

Андрофилия – мъжки хомосексуализъм (Стоименов, Рачев 1988: 27). Съставните терминоеlementи са от старогръцки произход и имат следното значение: *ἀνήρ* ‘мъж’ и *φιλέω* ‘обичам’; лат: *androphilia*, ae, f.

Геронтофилия – перверзност на половото влечение у младежи и девойки, изразяваща се в склонност към полово задоволяване със старици и старци (Стоименов, Рачев 1988: 61). Съставните терминоеlementи са от старогръцки произход и имат следното значение: *γέρων* ‘старец’ и *φιλέω* ‘обичам’; лат: *gerontophilia*, ae, f.

Зоофилия – полова перверзност, изразяваща се в сексуално влечение към животни и стигащо до извършване на содомистични актове (Стоименов, Рачев 1988: 133). Съставните терминоеlementи са от старогръцки произход и имат следното значение: *ζῷον* ‘животно’ и *φιλέω* ‘обичам’; лат: *zoophilia*, ae, f.

Клаустрофилия – болестна склонност към заключване сам в стая, към затваряне на прозорци и врати с цел да се затвори напълно стаята или помещението (Стоименов, Рачев 1988: 133). Съставните терминоеlementи са от латински и старогръцки произход и имат следното значение: *claustrum*, i, n ‘преграда’ и *φιλέω* ‘обичам’;

лат: *claustrophilia*, ae, f.

Некрофилия – букв. мъртволюбие; полово извращение, при което полово удовлетворение са постига само в случай че в съседство се намира труп или части от него (Стоименов, Рачев 1988: 219). Съставните терминоеlementи са от старогръцки произход и имат следното значение: *νεκρός* ‘мъртъв’ и *φιλέω* ‘обичам’;

лат: *nerophilia*, ae, f.

Неофилия – болестна страст към новини, новости (Стоименов, Рачев 1988: 219). Съставните терминоеlementи са от старогръцки произход и имат следното значение: *νέος* ‘нов’ и *φιλέω* ‘обичам’; лат: *neophilia*, ae, f.

Нозофилия – букв. обич към болестта; 1. Усилие, стремеж да бъдеш болен. 2. Сврѳхценна идея за наличие на едно или друго заболяване с произтичащите от това представи за начините на лечение и самолечение (Стоименов, Рачев 1988: 221). Съставните терминоеlementи са от старогръцки произход и имат следното значение: *νόσος* ‘болест’ и *φιλέω* ‘обичам’; лат: *nosophilia*, ae, f.

Орнитофилия – болестна любов към птици (Стоименов, Рачев 1988: 229). Съставните терминоеlementи са от старогръцки произход и имат следното значение: *ὄρνις* ‘птица’ и *φιλέω* ‘обичам’; лат: *ornitophilia*, ae, f.

Партенофилия – разновидност на женския хомосексуализъм, характеризира се с избираемо влечение към девственици (Стоименов, Рачев 1988: 241). Съставните терминоеlementи са от старогръцки произход и имат следното значение: *παρθένος* ‘девственица’ и *φιλέω* ‘обичам’; лат: *parthenophilia*, ае, f.

Педофилия – полова перверзност, изразяваща се в склонност към полово задоволяване с деца (Стоименов, Рачев 1988: 243). Съставните терминоеlementи са от старогръцки произход и имат следното значение: *παῖς* ‘дете’ и *φιλέω* ‘обичам’; лат: *paedophilia*, ае, f.

Тафефилия – патологично влечение да се присъства на погребение (Стоименов, Рачев 1988: 319). Съставните терминоеlementи са от старогръцки произход и имат следното значение: *τάφος* ‘погребение’ и *φιλέω* ‘обичам’; лат: *tarphophilia*, ае, f.

Хелиофилия – болестен стремеж към стоене на слънце (Стоименов, Рачев 1988: 347). Съставните терминоеlementи са от старогръцки произход и имат следното значение: *ἥλιος* ‘слънце’ и *φιλέω* ‘обичам’; лат: *heliophilia*, ае, f.

Заклучение

В първата част на изложението представихме „заболяването“ на Клеонофил от Аристофановата комедия „Осите“. Лудостта на стареца е един вид социална болест (от нея не страда само персонажът в тази комедия), която има негативна натовареност и води до негативни последици – убийствена е страстта на Клеонофил към съдийството, както и другите му силни увлечения и той трябва да стои заключен: през това частно решение за лекуването на героя се маркира по-широката проблемност на подобни увлечения за всички атиняни. Нека посочим и имената на главните герои от „Осите“, умело преведени като Клеонофил и Клеонохул – бащата, за разлика от сина, е поддръжник на демагога Клеон, „виновник“ за установяване на някои отрицателни практики в атинското общество, с когото и самият комедиограф е имал конфликт. Така се затвърждава и социалната основа на лудостта на героя, както се случва понякога и при съвременните психиатрични заболявания. За описанието на тези състояния на Клеонофил Аристофан изковава няколко „диагнози“, съдържащи корена -фил, който се превръща в често застъпен терминоеlement в съвременната медицинска лексика, особено в психиатрията. В специализираната литература не откриваме директно „филиите“, назовани от комедиографа, но богатството от термини с произход в древните езици показва, че вероятно множество сходни състояния и отклонения са били забелязвани, назовавани и дискутирани още в Античността.

БИБЛИОГРАФИЯ

Андрейчин 1995: Андрейчин, Л. Български тълковен речник. София: Наука и изкуство. // **Andreychin 1995:** Andreychin, L. Balgarski talkoven rechnik. Sofia: Nauka i izkustvo.

Аристотел 2013: Аристотел, За поетическото изкуство. Прев. Ал. Ничев. София: Захарий Стоянов. // **Aristotel 2013:** Aristotel, Za poeticheskoto izkustvo. Prev. Al. Nichev. Sofia: Zahariy Stoyanov.

Аристофан 1985: Аристофан. Осите. – В: Аристофан. Комедии. Прев. Ал. Ничев. София: Народна култура, 217 – 284. // **Aristofan 1985:** Komedii. Osite. Prev. Al. Nichev. Sofia: Narodna kultura, 217 – 284.

Батаклиев 1992: Батаклиев, Г. Антична митология. София: Петър Берон. // **Batakliev 1992:** Batakliev, G. Antichna mitologia. Sofia: Petar Beron.

Диоген Лаерций 1985: Животът на философите. Прев. Т. Томов. София: Народна култура. // **Diogen Laertsiy 1985:** Zhivotat na filosofite. Prev. T. Tomov. Sofia: Narodna kultura.

Постел 2000: Постел, Ж. Речник по психиатрия и клинична психопатология. Прев. М. Бояджиева. Плевен: „ЕА“ АД. // **Postel 2000:** Postel, Zh. Rechnik po psihiatria i klinichna psihopatologia. Prev. M. Boiadgieva. Pleven: „EA“ AD.

Синонимен речник: <http://sinonimen.onlinerechnik.com/> [20.04.2022]. // **Sinonimen rechnik:** <http://sinonimen.onlinerechnik.com/> [20.04.2022].

Стоименов 1988: Стоименов Й., И. Рачев, Психиатричен клиничен речник. София: Медицина и физкултура. // **Stoimenov 1988:** Stoimenov Y., I. Rachev, Psihiatrichen klinichen rechnik. Sofia: Meditsina i fizkultura.

Фуко 1996: Фуко, М. История на лудостта в класическата епоха. Прев. Ан. Колева. Плевен: Евразия-Абагар. // **Fuko 1996:** Fuko, M. Istoria na ludostta v klasicheskata epoha. Prev. An. Koleva. Pleven: Evrazia-Abagar.

Цонев, Нацов 2002: Цонев, Ц., И. Нацов. Психиатрия и соматична медицина. София: Горекс Прес. // **Tsonev, Natsov 2002:** Tsonev. Ts., I. Natsov. Psihiatria i somatichna meditsina. Sofia: Goreks Pres.

Aristophanes 1907: Aristophanes. Wasps. In: Aristophanes Comoediae, ed. F.W. Hall and W.M. Geldart, vol. 2. F.W. Hall and W.M. Geldart. Oxford: Clarendon Press, Oxford.

Aristotle 1966: Aristotle, Kassel R. (ed.). Aristotle's Ars Poetica. Oxford: Clarendon Press.

Diogenes Laertius 1972: Diogenes Laertius. Lives of Eminent Philosophers. Ed. R.D. Hicks. Cambridge: Harvard University Press.

Singer 2018: Singer, P. N. The Mockery of Madness: Laughter at and with Insanity in Attic Tragedy and Old Comedy. – Illinois Classical Studies, Vol. 43, No. 2, 2018, 298 – 325.